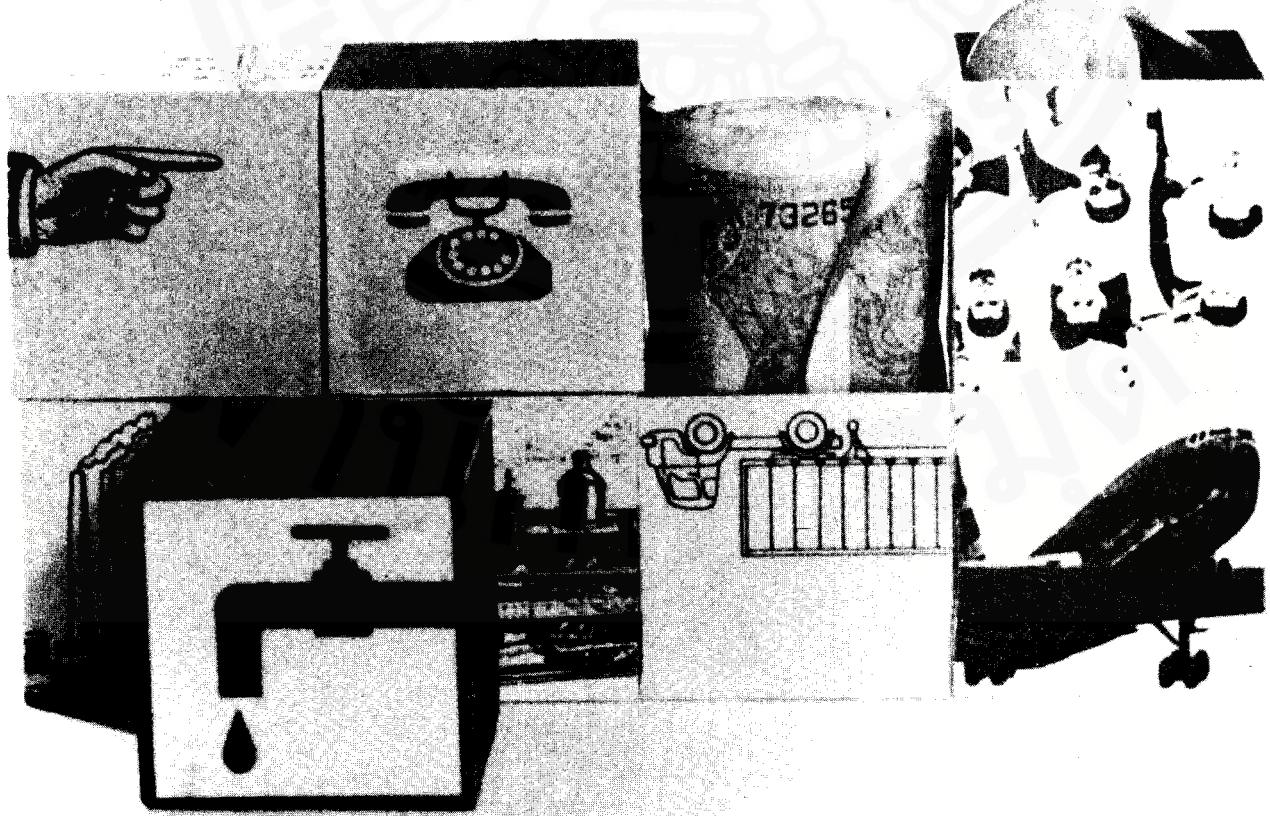
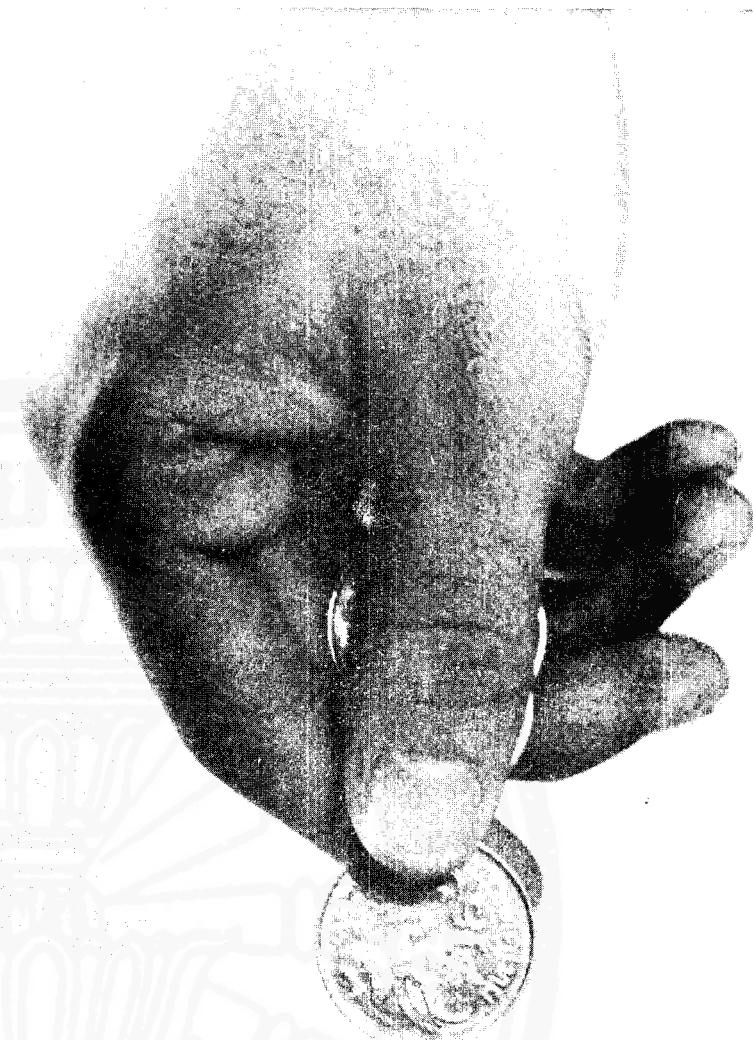

การวิเคราะห์ ทางการเงิน ของรัฐวิสาหกิจ บางปะกอก

พระณูภา ธุวนิมิตกุล
คณะพานิชศาสตร์และการบัญชี
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

คำนำ

การวิเคราะห์ทางการเงินไม่ว่าของธุรกิจประเภทใด ถือเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งที่จะทำให้ผู้วิเคราะห์ได้ทราบถึงธุรกิจทางการเงิน และผลการดำเนินงานของกิจการทั้งในอดีตและปัจจุบัน ข้าให้เห็นถึงจุดเด่นที่กิจการควรจะใช้ประโยชน์นี้ได้ และจุดอ่อนที่กิจการจะต้องรีบเร่งแก้ไขโดยเร็วเพื่อไม่ให้เรื้อรังต่อไป ข้อพิสัยที่ได้จากการวิเคราะห์นี้จะนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างมากสำหรับการวางแผน และคาดคะเนธุรกิจของกิจการในอนาคต ทั้งนี้มีได้หมายความว่าการวิเคราะห์ทางการเงินนั้นเป็นเครื่องมือวิเคราะห์ที่สามารถสนับสนุนอย่างที่ต้องการทราบ หากแต่ต่ำกว่าการวิเคราะห์ทางการเงินนั้นเป็นเพียงเครื่องมืออย่างหนึ่งที่ใช้ช่วยในการวางแผน และการบริหารงาน การวิเคราะห์ที่สมบูรณ์สำหรับกิจการใดกิจการหนึ่งนั้น ควรประกอบไปด้วยหลาย ๆ ส่วน เช่น การวิเคราะห์อุตสาหกรรม ตลาด การเงิน การแข่งขัน เศรษฐกิจ สังคม และการเมือง เป็นต้น

การวิเคราะห์ทางการเงินโดยทั่ว ๆ ไปมีอยู่หลายวิธี ที่ใช้อยู่ เช่น การวิเคราะห์อัตราส่วน การวิเคราะห์ดัชนี การทำงานประจำเดือน การทำงานประจำเดือนที่มาและใช้ไปของเงินทุน การทำงานการเงินล่วงหน้า เป็นต้น ทั้งนี้ การวิเคราะห์ทางการเงินแต่ละครั้งนั้นไม่จำเป็นที่จะต้องนำวิธีต่าง ๆ ตามที่ก่อตัวทุกอย่างมาใช้ เพราะสามารถเลือกวิธีใดวิธีหนึ่ง หรือประกอบกันให้เหมาะสมสมกับวัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์ทางการเงินนั้น ๆ

วัตถุประสงค์

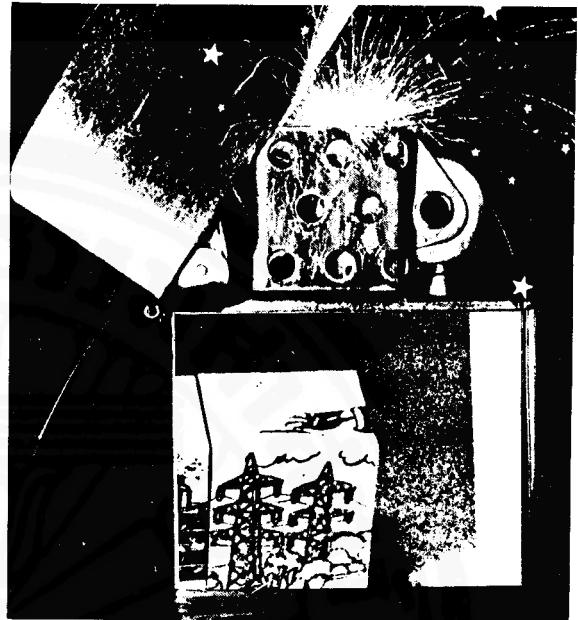
บทความนี้มุ่งที่จะเสนอแนวความคิดทางด้านการวิเคราะห์ทางการเงินแก่บุคคลทั่วไปโดยไม่จำกัดพื้นความรู้ทางด้านนี้ เพื่อชี้แนะวิธีการนำการวิเคราะห์ทางการเงินมาใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินผลการดำเนินงาน บอกให้ทราบถึงปัญหาหรือจุดอ่อนของกิจการในเบื้องต้นที่ควรได้รับความสนใจ และนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขต่อไป บทความนี้ได้ใช้ข้อมูลของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค (กฟภ) อันเป็นหน่วยงานรัฐวิสาหกิจที่ดำเนินการสาธารณูปโภคแบบ

บทความนี้มุ่งที่จะให้เป็นแนวความคิดสำหรับที่จะใช้การวิเคราะห์ทางการเงินเพื่อประโยชน์ในการประเมินผลการดำเนินงานของรัฐวิสาหกิจประเภทใด และเป็นกิจการสาธารณะปโภค โดยไม่คิดเพียงแต่ว่าทำได้อยู่แล้ว ไม่เห็นความจำเป็นที่จะต้องนำไปเปรียบเทียบกับหน่วยงานใด เพราะไม่มีหน่วยงานใดเหมือนหน่วยงานตัวเอง

ผู้คาดเป็นกรณีศึกษา โดยจะใช้การวิเคราะห์อัตราส่วนแต่เพียงวิธีเดียว ทั้งนี้ข้อมูลที่ได้ส่วนใหญ่มาจากการเงินซึ่งปรากฏอยู่ในรายงานประจำปีของ กฟภ ปี 2523 และข้อมูล (เพิ่มเติมจากผู้บริหารที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้เขียนได้เรียนรับ) ภาษาไทยมาประกอบการเขียนบทความ

การวิเคราะห์อัตราส่วน

จุดเริ่มต้นของการวิเคราะห์อัตราส่วนหรือการวิเคราะห์ทางการเงินวิธีใดก็ตามมาจากการเงินที่เชื่อถือได่นั่นเอง ผู้วิเคราะห์มีหน้าที่ที่จะทำให้ข้อมูลด้านนั้นแปลงสภาพมาเป็นข่าวสารที่นำมาใช้ประโยชน์ได้ในการวางแผนและการบริหารงาน สำหรับข้อมูลที่ใช้ในการคำนวณอัตราส่วนบางอัตราส่วนซึ่งเลือกแสดงตามตารางที่ 1 มีรายละเอียดดังนี้

1. รายได้ มาจากการได้จากการขายไฟฟ้าและรายได้อื่น
2. ต้นทุนขาย เป็นต้นทุนการซื้อพลังงานไฟฟ้า
3. กำไรสุทธิ คำนวณจากรายได้หลังหักค่าใช้จ่ายทุกอย่าง แต่ก่อนหักภาษีหรือเงินนำส่งกระทรวงการคลัง
4. สินทรัพย์หมุนเวียน ประกอบด้วย เงินสด เงินฝากธนาคาร ลูกหนี้ วัสดุคงคลัง และวัสดุระหว่างทาง (มีการสั่งซื้อตามสัญญาแล้ว แต่รับดูยังไม่ถึง)
5. หนี้สินหมุนเวียน ประกอบด้วย เจ้าหนี้ ค่าใช้จ่าย ค้างจ่าย และหนี้สินระยะสั้น กำหนดชำระใน 1 ปี
6. ส่วนทุน ประกอบด้วย เงินกองทุนจากรัฐบาล และกำไรสะสมวันสิ้นงวดบัญชี
7. กำไรก่อนดอกเบี้ยและภาษี (EBIT) = รายได้ - ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานและการบริหาร

$$8. \text{ อัตราผลตอบแทนจากการขาย (ROS) } = \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{รายได้}} \times 100\%$$

$$9. \text{ อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROI) } = \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{สินทรัพย์รวม}} \times 100\%$$

$$10. \text{ อัตราผลตอบแทนจากส่วนทุน (ROE) } = \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{ส่วนทุน}} \times 100\%$$

$$11. \text{ อัตราส่วนสินทรัพย์หมุนเวียนต่อหนี้สินหมุนเวียน (Current Ratio) } = \frac{\text{สินทรัพย์หมุนเวียน}}{\text{หนี้สินหมุนเวียน}}$$

$$12. \text{ อัตราส่วนสภาพคล่อง (Quick Ratio) } = \frac{\text{สินทรัพย์หมุนเวียน} - \text{วัสดุคงคลัง} - \text{วัสดุระหว่างทาง}}{\text{หนี้สินหมุนเวียน}}$$

13. ระยะเวลาการเก็บหนี้ (Collection Period) = $\frac{\text{ลูกหนี้จากการขาย}}{\text{รายได้}} \times 365$

14. ระยะเวลาการเก็บวัสดุคงคลัง* (Inventory Days on Hand) = $\frac{\text{วัสดุคงคลัง}}{\text{ต้นทุนขาย}} \times 365$

* วัสดุคงคลังไม่ได้รวมวัสดุระหว่างทาง (Goods in transit)

15. อัตราส่วนหนี้สินต่อทุน (Leverage Ratio) = $\frac{\text{หนี้สินรวม}}{\text{ส่วนทุน}}$

16. อัตราส่วนแสดงความสามารถในการชำระดอกเบี้ย (Time-Interest-Earned) = $\frac{\text{กำไรก่อนดอกเบี้ยและภาษี}}{\text{ดอกเบี้ยจ่าย}}$

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์อัตราส่วนสำหรับ กฟภ. ระยะเวลา 5 ปี

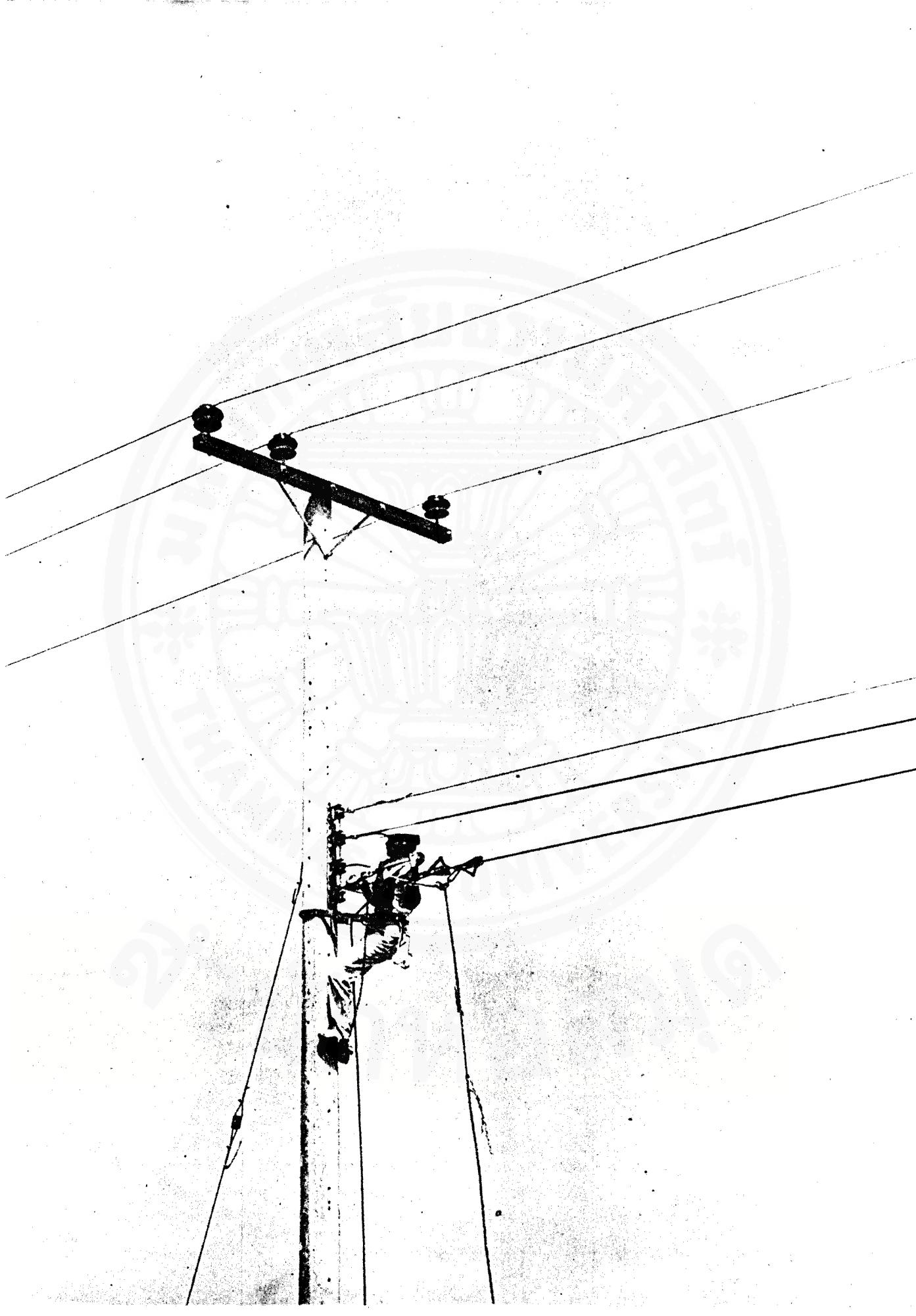
อัตราส่วน	2523	2522	2521	2520	2519
1. อัตราผลตอบแทนจากการขาย (ROS)	4.84	11.23	11.99	9.66	8.51
2. อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROI)	2.12	4.60	5.65	3.89	3.37
3. อัตราผลตอบแทนต่อส่วนทุน (ROE)	9.26	17.48	19.68	14.26	11.60
4. อัตราส่วนสินทรัพย์หมุนเวียนต่อหนี้สินหมุนเวียน	1.29	1.35	1.58	1.80	1.59
5. อัตราส่วนสภาพคล่อง	0.28	0.43	0.81	0.89	0.77
6. ระยะเวลาการเก็บหนี้ (วัน)	36	29	33	50	65
7. ระยะเวลาการเก็บวัสดุในคลัง (วัน)	247	224	167	226	231
8. อัตราส่วนหนี้สินต่อทุน	3.37	2.80	2.48	2.67	2.44
9. อัตราส่วนแสดงความสามารถในการชำระดอกเบี้ย	3.14	5.78	6.20	4.55	6.35

หมาย : จากรายงานประจำปี 2523 ของ กฟภ.

ค่าของอัตราส่วนตามที่ปรากฏใน ตารางที่ 1 เป็นเพียงบางส่วนของการวิเคราะห์อัตราส่วน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการทำกำไร (อัตราส่วน 1, 2, 3) สภาพคล่องของกิจการ (อัตราส่วน 4, 5) การใช้ประโยชน์จากสินทรัพย์ (อัตราส่วน 6, 7) และสภาพหนี้สิน (อัตราส่วน 8, 9) ซึ่งผลที่ได้รับจากการวิเคราะห์อัตราส่วนเหล่านี้ จะได้กล่าวในส่วนของการแปลความหมายต่อไป

การแปลความหมายผลของการวิเคราะห์ :

ก. ความสามารถในการทำกำไร มีแนวโน้มลดลงทุกปี โดยเฉพาะอย่างยิ่งใน 3 ปีสุดท้าย ไม่ว่าจะเป็นอัตราผลตอบแทนจากการขาย (อัตราส่วน 1) อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (อัตราส่วน 2) หรืออัตราผลตอบแทนต่อส่วนทุน (อัตราส่วน 3) การวิเคราะห์อัตราส่วนหลายปี

เปรียบเทียบกัน ทำให้เห็นแนวโน้มของกิจการเองว่ามีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางใดดีขึ้นหรือเลวร้าย แต่ข้อควรระวังก็คือ ตัวเลขขอตัวผลตอบแทนที่ลดลงทุกปีนั้น ไม่อาจนำมาเป็นข้อสรุปได้ว่า กฟผ. ไม่มีประสิทธิภาพในการทำกำไร ทั้งนี้ก็เพราะความสามารถในการทำกำไรของกิจการประเภทสาธารณูปโภคนั้นจะถูกควบคุมโดยปัจจัยหลายอย่างที่เหลียงไม่ได้ เป็นต้นว่า อัตราค่าไฟฟ้าหรืออัตราค่าบริการ การลงทุนในสิ่งที่ให้ผลตอบแทนที่เป็นตัวเงินไม่คุ้มค่า เช่น การลงทุนขยายบริการไปในชนบท เป็นต้น และรวมถึงการให้ใช้ไฟฟ้าในบางส่วนงานด้วย รัฐวิสาหกิจประเภทนี้จะมีโอกาสทำกำไรให้เพียงพอเพื่อการขยายงานบางส่วนในอนาคตเท่านั้น ไม่ใช่กำไรส่วนเกิน จึงไม่สามารถใช้อัตราส่วนความสามารถในการทำกำไรเป็นลิ่งขึ้นชัดเพียงอย่างเดียวถึงประสิทธิภาพการดำเนินงาน

๙. สภาพคล่อง หรือความสามารถในการชำระหนี้ ระยะสั้นของกิจการ ดูจากอัตราส่วนสินทรัพย์หมุนเวียน ต่อหนี้สินหมุนเวียน (อัตราส่วน 4) จะเห็นว่าอยู่ในระดับต่ำและมีแนวโน้มลดลงทุกปี โดยเฉพาะเมื่อพิจารณาจากอัตราส่วนสภาพคล่อง (อัตราส่วน 5) ซึ่งอยู่ในระดับต่ำมาก แสดงให้เห็นชัดว่ากิจการกำลังมีปัญหาในเรื่องการบริหารสินทรัพย์หมุนเวียนเพื่อชำระหนี้สินหมุนเวียนเป็นจุดอ่อนที่ต้องได้รับความสนใจศึกษา ปรับปรุงและแก้ไขโดยเร็ว เมื่อศึกษาให้ลึกเข้าแล้วจะพบว่า ปัจจัยที่ส่งส่วนประกอบที่สำคัญของสินทรัพย์หมุนเวียน อันได้แก่ ลูกหนี้ และวัสดุคงคลัง กับพบว่า สำหรับเรื่องลูกหนี้นั้น ตามตัวเลขระยะเวลาการเก็บหนี้ (อัตราส่วน 6) พบร่วมกับระยะเวลาการเก็บหนี้ประมาณ 1 เดือน ซึ่งพอจะถือได้ว่าเป็นปกติธรรมชาติของการค้า แต่สำหรับเรื่องวัสดุคงคลังนั้น ตามตัวเลขระยะเวลาการเก็บวัสดุในคลัง (อัตราส่วน 7) พบร่วมกับระยะเวลาการเก็บวัสดุ ในคลังก่อนที่จะหมุนเวียนไปใช้งานนั้นนานมากและเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งหมายถึงการหมุนเวียนใช้วัสดุอยู่ในอัตราต่ำมาก อันเป็นผลทำให้เงินทุนระยะสั้นจมอยู่ในวัสดุคงคลังมาก หากความคล่องตัวในระยะสั้น ได้ จำกัดของกิจการวิเคราะห์อันนี้เห็นว่าควรให้มีการศึกษาหาวิธีการปรับปรุงแก้ไขในเรื่องวัสดุคงคลังต่อไป

ก. สภาพหนี้ ดูจากอัตราส่วนหนี้สินต่อทุน (อัตราส่วน 8) จะเห็นว่ามีแนวโน้มที่กิจการจะมีหนี้เพิ่มขึ้นทุกปี แต่ทั้งนี้ อัตราส่วนนี้เพียงอย่างเดียวไม่สามารถบอกได้ว่าจะดับหนี้สินนั้นด้วยวิธีใด เพราะกิจการสาธารณูปโภคนั้นการก่อหนี้เป็นสิ่งจำเป็น เพื่อช่วยในการขยายงาน ดังนั้นการประเมินความเหมาะสมในเรื่องนี้จึงต้องพิจารณาปัจจัยอื่นประกอบ เช่น หลักเกณฑ์ของเจ้าหนี้เงินกู้ เป็นต้น ในด้านอัตราส่วนแสดงความสามารถในการชำระดอกเบี้ย (อัตราส่วน 9) นั้น ยังไม่เป็นปัญหาใหญ่มากนัก เพราะตามตัวเลขที่ออกมานั้นแสดงถึงว่ายังมีกำไรพอเพียงสำหรับการจ่ายดอกเบี้ย แต่อย่างไรก็ตามอัตราส่วนนี้ก็มีแนวโน้มลดลงเรื่อยๆ

จากดัวอย่างการแปลความหมายผลของการวิเคราะห์ดังกล่าว เป็นการเปรียบเทียบภายในกิจการเอง ย้อนหลังหลายปี ซึ่งเป็นลักษณะหนึ่งของการเปรียบเทียบ ทำให้เห็นแนวโน้มของฐานะและผลการดำเนินงาน แต่ยังไม่สามารถบอกได้ว่าดีหรือไม่แต่อย่างใด ยังต้องอาศัยการเปรียบเทียบลักษณะอื่นประกอบด้วย ดังจะได้กล่าวต่อไป

แล้วควรจะเปรียบเทียบกันอะไรดี

การเปรียบเทียบเป็นสิ่งจำเป็นในการประเมินผลงานซึ่งมีวิธีการเปรียบเทียบหลายอย่างที่อาจทำได้ ดังจะได้กล่าวต่อไปนี้ :

ก. การเปรียบเทียบภายในกิจการเอง แต่ย้อนหลังหลายปี ดังได้กล่าวมาแล้วในตอนการแปลความหมายผลของการวิเคราะห์ การเปรียบเทียบวิธีนี้ทำได้ยากและสะดวก เพราะข้อมูลของกิจการมีอยู่หมดทุกอย่าง มีข้อมูลรองเพียงแต่ว่า ลิ่งที่ได้จากการเปรียบเทียบวิธีนี้นั้นจะออกมากในรูปแนวโน้มเท่านั้น ว่าเป็นอย่างไร เมื่อเทียบกับปีก่อนๆ แต่ไม่สามารถชี้ชัดลงได้ว่าตัวเลขที่ได้นั้น คือจริงหรือไม่ เพียงใด จึงจำเป็นที่จะต้องอาศัยการเปรียบเทียบในลักษณะอื่นประกอบด้วย

ข. การเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยอุตสาหกรรมของกิจการประเภทเดียวกัน และขนาดใกล้เคียงกัน เพื่อดูว่า กิจการดำเนินงานต่างไปจากกลุ่ม (NORM) มากน้อยเพียง

ได้ สิ่งใดควรได้รับการแก้ไข แต่สำหรับธุรกิจวิสาหกิจที่มีปัจจัยในการสาธารณูปโภคซึ่งมีลักษณะผูกขาด เช่น กฟภ. การไฟฟ้านครหลวง-(กฟน) การประปาส่วนภูมิภาค-(กปน) การประปาภูมิภาค-(กปภ) องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย-(ททศ) เป็นต้น เหล่านี้ การเปลี่ยนเที่ยบในลักษณะเช่นนี้ทำให้ยาก เนื่องจากไม่มีคุณภาพที่ทำให้การประมวลผลเดียวกันเลย ดังนั้น การเปลี่ยนเที่ยบ 3 วิธีสุดท้ายที่จะกล่าวถึงต่อไป น่าจะใช้ได้ดีกว่าและมีเหตุผลกว่าด้วย

ก. การเปลี่ยนเที่ยบผลงานที่ทำได้จริงกับมาตรฐานที่ควรเป็นซึ่งได้กำหนดไว้ล่วงหน้าแล้ว วิธีนี้ค่อนข้างดีและสามารถวัดหรือประเมินผลได้ หากว่าได้มีการกำหนดมาตรฐานขึ้นโดยอาศัยหลักวิชาการ รวมถึงได้มีการคำนึงความเหมาะสมต่างๆ ทั้งในด้านกิจกรรมเอง และสิ่งแวดล้อม เช่นในกรณีของ กฟภ ในเรื่องของการบริหารวัสดุคงคลัง

ควรได้มีการศึกษาให้ละเอียดและรอบคอบว่า ควรจะมีระยะเวลาที่วัสดุคงอยู่ในคลังนานเท่าใดจึงจะเหมาะสมกับลักษณะความต้องการใช้และสิ่งแวดล้อมอื่นที่เกี่ยวข้องแล้วกำหนดขึ้นเป็นมาตรฐาน เพื่อใช้เป็นตัวหลักในการเปรียบเทียบกับผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้นจริงต่อไป หรือในเรื่องของอัตราการสูญเสียพลังไฟฟ้า(Energy Loss)ซึ่งทาง กฟภ ได้มีการตั้งมาตรฐานเอาไว้ว่า จะพยายามลดอัตราการสูญเสียตั้งกล่าวให้ต่ำอยู่ปีละ 1% จนถึงระดับที่ไม่ยื่นความสามารถที่จะลดได้อีก อัตราการสูญเสียเกิดขึ้นจากหลายสาเหตุ ยกตัวอย่างเช่น สาเหตุทางเทคนิค หรือเกิดจากการที่ กฟภ ต้องให้ไฟฟ้าแก่บางหน่วยงานเป็นต้น ซึ่งการสูญเสียดังกล่าวก่อให้เกิดการสูญเสียรายได้ที่ควรได้ไปอย่างมาก กฟภ จึงได้มีการตั้งมาตรฐานดังกล่าวซึ่งเมื่อวัดกับผลการดำเนินงานที่เป็นจริงในระยะ 5 ปีที่ผ่านมาปรากฏตามตารางดังต่อไปนี้

ตารางแสดงอัตราสูญเสียพลังไฟฟ้าของ กฟภ

	2523	2522	2521	2520	2519
อัตราการสูญเสีย (%)	9.69	10.65	11.43	9.66	9.01

$$\text{อัตราการสูญเสีย} = \frac{\text{จำนวนกระแสไฟฟ้าทั้งหมดที่มีเพื่อการจำหน่าย} - \text{จำนวนกระแสไฟฟ้าที่จำหน่ายได้}}{\text{จำนวนกระแสไฟฟ้าทั้งหมดที่มีเพื่อการจำหน่าย}} \times 100$$

ที่มา : จากรายงานประจำปี 2523 ของ กฟภ.

จะเห็นได้ว่าใน 3 ปีหลังนี้ ได้มีการดำเนินงานบรรลุมาตรฐานที่ตั้งไว้พอสมควร แสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพในด้านการลดภาระสูญเสีย ทำให้มีส่วนในการเพิ่มรายได้ด้วย

ดังนั้นการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลงานที่ทำได้จริง กับมาตรฐานที่กำหนดไว้ล่วงหน้า จึงเป็นวิธีการที่ใช้ได้ วิธีหนึ่ง โดยพึงทราบนักวิเคราะห์ว่ามาตรฐานที่กำหนดขึ้นแต่ละอย่างควรจะเปลี่ยนแปลงและยืดหยุ่น ได้ตามเวลา สภาพของกิจการและสิ่งแวดล้อม อนึ่งการเปรียบเทียบโดยวิธีนี้ก็มีจุดอ่อนที่ควรต้องระวัง ในเรื่องการกำหนดมาตรฐานที่ควรเป็น หากว่าไม่ได้กำหนดขึ้นโดยถูกต้อง

ตามหลักวิชาการ หรือตามที่ควรจะเป็นแล้ว มาตรฐานนั้นก็ ไม่อาจใช้ประโยชน์ได้แต่อย่างใด ข้าร้ายจะทำให้เกิดความเข้าใจผิด หลงเบร์ยนเทียนกับสิ่งที่เป็น ไป/ไม่ได้ด้วย

๑. การเปรียบเทียบกับของต่างประเทศ ซึ่งอาจได้ หลักเกณฑ์มาจากการจ้างของเงินกู้ เช่น ธนาคารโลก เป็นต้น ยกตัวอย่างเช่น กรณีของการโทรศัพท์แห่งประเทศไทย (ทศท) ซึ่งมีธนาคารโลกเป็นเจ้าหนี้เงินกู้รายใหญ่ ได้กำหนด เงื่อนไขบางประการในรูปของอัตราส่วน ในที่นี้ยกตัวอย่าง มา 2 อัตราส่วน แสดงเปรียบเทียบกับผลการดำเนินงาน จริงตามตารางต่อไปนี้

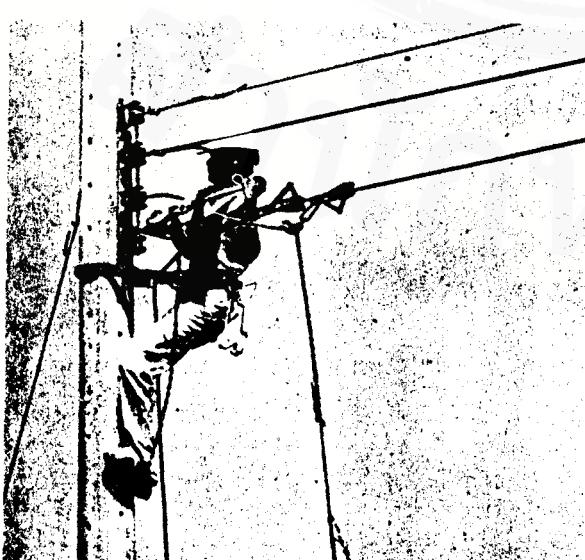
ตารางเปรียบเทียบผลการดำเนินงานจริงของ ทศท กับเงื่อนไขธนาคารโลก

อัตราส่วน	เงื่อนไข ธนาคารโลก	ผลการดำเนินงานจริง				
		2523	2522	2521	2520	2519
อัตรากำไรต่อรายจ่ายเกี่ยวกับ หนี้สินและภาระผูกพัน	1.5	1.4	2.0	1.8	2.0	2.1
อัตราผลตอบแทนจากการดำเนินงาน	10.0	18.7	15.2	13.8	13.3	10.4

ที่มา: จากเอกสารรายงานปรับปรุงการดำเนินงานขององค์กรโทรศัพท์แห่งประเทศไทย โดยคณะกรรมการเฉพาะกิจฯ 24 กันยายน 2524

การเปรียบเทียบในลักษณะนี้ พจะทำให้ทราบว่าผลการดำเนินงานอยู่ในระดับที่น่าพอใจหรือไม่ ถ้าไม่ก็ต้องมีการค้นหาสาเหตุอีก ทั้งนี้โดยปกติแล้วเงื่อนไขที่ทางเจ้าของเงินกู้กำหนดนั้นยอมได้มีการพิจารณาถึงความเหมาะสม ของผู้กู้อยู่แล้ว

หรือการเปรียบเทียบกับของประเทศอื่น เช่น ประเทศไทยในกลุ่มหาเซียน โดยเทียบกับกิจการที่มีฐานะเป็นรัฐวิสาหกิจ เมืองกัน และมีขนาดใกล้เคียงกัน ก็พจะใช้เป็นแนวทางได้

จ. การเปรียบเทียบเฉพาะรายการ ของกิจการที่เป็นสาขาวิชาชีวศึกษา ซึ่งในทางปฏิบัติได้มีการทำอยู่บ้าง แม้ว่าจะขัดกับหลักของการเปรียบเทียบที่ว่า ควรจะเปรียบเทียบกิจการที่ทำธุรกิจประเภทเดียวกัน และอยู่ภายใต้สิ่งแวดล้อมเดียวกัน การเปรียบเทียบลักษณะนี้ส่วนใหญ่ เป็นการเปรียบเทียบเฉพาะรายการ หรือเพื่อคุณภาพ

ดำเนินงานบางด้าน เช่น ระยะเวลาในการจัดทำบิลและระยะเวลาในการจัดเก็บเงิน เป็นต้น ตามตารางที่ยกมาเป็นตัวอย่างได้แสดงถึงการเปรียบเทียบธุรกิจ 3 แห่ง คือ องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย-(ทศท) การไฟฟ้านครหลวง-(กฟน) และการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค-(กฟภ) ในเรื่องของระยะเวลาในการจัดทำบิลและการจัดเก็บเงิน

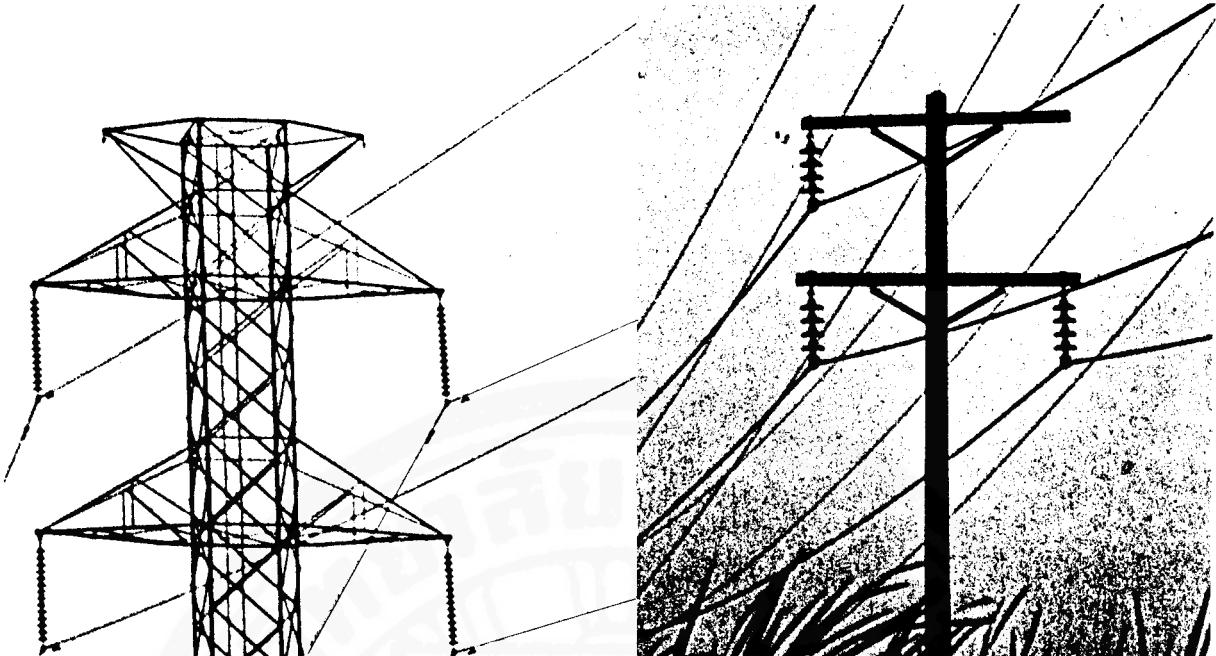
ตารางเปรียบเทียบระยะเวลาตามมาตรฐาน ในการจัดทำบิลและเก็บเงิน

ธุรกิจ	ระยะเวลาจดมิเตอร์ ถึงออกบิล (วันทำการ)	ระยะเวลาจัดเก็บเงิน (วันทำการ)
องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย (ทศท)	20	12
การไฟฟ้านครหลวง (กฟน)	19	1
การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค (กฟภ)		
- ผู้อยู่อาศัย	15	9
- อุตสาหกรรม และ ธุรกิจขนาดใหญ่	11	17

ที่มา: จากเอกสารรายงานปรับปรุงการดำเนินงานขององค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทยโดยคณะกรรมการพะกิจฯ 24 กันยายน 2524

จากตัวเลขในตารางข้างต้น ตัวเลขในด้านการจัดทำบิลของทศท และ กฟน นั้น ต่างกันไม่มากนัก แต่ถ้าพิจารณาดูให้ดีแล้วจะเห็นว่ากระบวนการหรือขั้นตอนการอ่านมิเตอร์ จนถึงออกบิลของทั้ง 2 แห่ง ต่างกันในสาระสำคัญประการหนึ่ง คือ ทศท นั้นการจดมิเตอร์ทำได้ภายในตัวชุมสายเอง คือถ่ายรูปมิเตอร์ซึ่งอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม ๆ มาแล้วก็พร้อมที่จะจัดทำบิล ในขณะที่ของ กฟน หรือ กฟภ นั้นจะต้องมีการส่งพนักงานออกไปจดมิเตอร์จนถึงบ้านผู้เช่าแต่ละราย ซึ่งเป็นการเสียเวลาและแรงงานมากกว่าของ ทศท หลายเท่า แต่ pragmatically ของ ทศท นั้นใช้เวลามากกว่า จึงควรได้มีการศึกษาหาข้อบกพร่อง ว่าจะมีการลดเวลาได้บ้างหรือไม่ เพราะอาจมีเวลาที่สูญเสียไปโดยเปล่าประโยชน์ ซึ่งมีผลทำให้ ทศท เสียโอกาสที่จะได้รายได้เข้าร่วมขึ้น

การเปรียบเทียบในลักษณะเด่นนี้ จะช่วยให้เห็นในเบื้องต้นว่า กิจการนั้น ๆ มีผลการดำเนินงานต่างไปจากกิจกรรมวิสาหกิจสาธารณูปโภคเหมือนกันหรือไม่ ควรได้วัดความสนใจแก่ไหนเพียงใด อายุ่ไรก็ตามการเปรียบเทียบลักษณะนี้ ใช้ได้เฉพาะบางรายการเท่านั้น บางรายการอาจเปรียบเทียบกันไม่ได้ ยกตัวอย่างเช่น อัตราการสูญเสียพลังงานไฟฟ้าของ กฟน และ กฟภ ซึ่งเป็นหน่วยงานที่จำหน่ายกระแสไฟฟ้าเหมือนกัน หลายคนคงคิดว่าจะเปรียบเทียบกันได้ ตัวเลขดังกล่าวแสดงในตารางต่อไปนี้

ตารางเปรียบเทียบอัตราการสูญเสียพลังงานไฟฟ้าของ กฟน และ กฟภ

	2523	2522	2521	2520	2519
การไฟฟ้านครหลวง (กฟน)	4.8	4.3	4.8	5.3	5.7
การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค (กฟภ)	9.69	10.65	11.43	9.66	9.01

ที่มา: จากรายงานประจำปี 2523 ของ กฟน และ กฟภ

ตัวเลขในตารางข้างต้นเป็นการเปรียบเทียบที่ไม่มีความหมาย ทั้งนี้因为 สำหรับส่วนภูมิภาค การสูญเสียนั้น ส่วนหนึ่งมาจากลักษณะการส่งจำหน่ายกระแสไฟฟ้า ซึ่งถ้าการส่งจำหน่ายอยู่ในกลุ่มลูกค้าที่ใช้ไฟฟ้าແນเนชัน ของ กฟน การสูญเสีย

ย่อมมีน้อยกว่าการส่งจำหน่ายซึ่งต้องกระจายออกไปทุกภูมิภาคของประเทศไทย เช่น ของ กฟภ ดังนั้น ตัวเลขที่ออกมากจะบวกกับ กฟน มีประสิทธิภาพมากกว่า กฟภ ในด้านการควบคุมอัตราการสูญเสียไม่ได้

หรืออีกด้วยการเปรียบเทียบอัตราผลตอบแทนจากการดำเนินงานของ กฟน และ กฟภ ก็เป็นไปไม่ได้อีก เช่นกัน ทั้งนี้因为 เพื่อประโยชน์ของการลงทุนของทั้ง 2 ต่างกันอย่างมาก กฟน นั้นการลงทุนขยายเขตจำหน่าย 1 ตารางกิโลเมตรจะได้ลูกค้ามาก many เพราะลูกค้าอยู่กันเป็นกลุ่ม เป็นก้อน ในขณะที่ของ กฟภ นั้น อาจได้ลูกค้าเพียงไม่กี่ราย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชนบทซึ่งจำเป็นที่ กฟภ จะต้องลงทุนตามนโยบายการพัฒนาชนบท ดังนั้นจึงควรระวังสำหรับการเปรียบเทียบลักษณะนี้ ควรต้องมีการคำนึงถึงข้อเท็จจริงต่าง ๆ ประกอบด้วย

นอกจากนี้แล้ว ก็อาจมีการเปรียบเทียบในลักษณะอื่น ๆ อีก ซึ่งวิสาหกิจหลายแห่งอาจได้มีการทำอยู่แล้ว ข้อสรุปของผู้เขียน บทความนี้มุ่งที่จะ ให้เป็นแนวความคิด สำหรับที่จะ ใช้การวิเคราะห์ทางการเงินเพื่อบริโภคน์ในการประเมินผลการดำเนินงานของวิสาหกิจประเพณียชาติ และเป็นกิจการสาธารณูปโภค เพื่อที่จะได้ใช้การประเมินผลนั้นในการปรับปรุงผลการดำเนินงานให้ดีขึ้น หรือดึงขึ้นต่อไป โดยไม่คิดเพียงแต่ว่าทำดีอยู่แล้ว ไม่เห็นความจำเป็นที่จะต้องนำไปเปรียบเทียบกันหน่วยงานใด เพราะไม่มีหน่วยงานใดเหมือนหน่วยงานดังสองอยู่แล้ว ●